

ПОЛЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНИ У 20–30-х РР. ХХ СТ.

Україна розвивається як правова, демократична держава. Вона активно намагається влитися і стати повноцінним членом Європейської спільноти. Тому перед нами стоять нагальні питання по забезпеченню всіх прав і свобод всім громадянам України.

Значну частину населення нашої держави займають національні меншини: поляки, євреї, німці, чехи та інші. Які мають свої певні мовні і культурні відмінності.

Сьогодні проблеми розвитку національних меншин посідають одне з перших місць в усіх країнах світу. Дуже важливим є їх мирне співіснування з корінним етносом. Тому Україні як молодій державі треба перейняти досвід у інших країн, які вже пройшли початковий етап. Треба досліджувати як позитивний, так і негативний досвід, щоб не повторити ці помилки в нашій державі.

На сучасному етапі розвитку України необхідним є дослідження національних особливостей народів, що проживають на її території. В цьому контексті особливо актуальним є вивчення періоду 1920-х років в Україні і, зокрема, політики коренізації, яка передбачала комплекс заходів по задоволенню суспільно-політичних, соціально-економічних, культурних потреб різних національностей.

Вивчення наслідків політичних кроків більшовицького уряду, пов'язаних із вирішенням проблем національних меншин та механізмів їх здійснення, дає змогу виокремити раціональні зерна, які можуть бути використані при налагодженні міжнаціональних відносин, що і визначає практичний бік актуальності досліджуваної теми.

Крім цього, дослідження суспільно-політичного та культурного життя різних національностей у 20–30 роки ХХ ст. на території Волині дає змогу окреслити їх основні позитивні історико-етнічні традиції щоб відродити їх в сучасних умовах.

Питаннями польських етнічних меншин займалися так науковці як Л.Гуцало, О.Калакура, О.Жуковський та ін.

Так, наприклад, Л.Гуцало приділила увагу національному районуванню на території Волині, дослідила передумови створення і розвиток Мархлевського і Пулинського районів, а також розвиток культури етнічних меншин на території сучасної Житомирської області, діяльність етнографічної комісії, описала обряди етнічних меншин Волині.

О. Калакура з'ясував політичні аспекти формування і розвитку польської національної меншини.

О. Жуковський з'ясував основні засади політики коренізації на Правобережжі, дослідив участь єврейських, польських політичних партій і організацій у політичному житті радянської України.

Т. Рафальська на основі раніше невідомих архівних матеріалів висвітлила події «Великого терору» на Житомирщині.

Н. Новосадова висвітлила еволюцію ставлення радянської влади до інтелігенції та основні аспекти їх взаємостосунків в 30-х роках ХХ століття.

В. Нікольський досліджував політичні репресії щодо конкретних національних груп України.

У 20–30 рр. ХХ ст. склад населення Волинської губернії був багатонаціональним. Окрім українців тут компактно проживали такі етнічні меншини як німці, євреї, поляки тощо.

З початку 20-х рр. ХХ ст. територія Волинської губернії перейшла під владу більшовиків. Для закріплення становища та підтримки на місцях своєї влади ХІІ з'їздом РКП(б) було проголошено політику коренізації. Одним з аспектів цієї політики стало проведення адміністративно-територіальної реформи, яка включала організацію національних сільських, селищних рад та районів. Зокрема, на території Волинської губернії було утворено Мархлевський польський та Пулинський німецький національні райони.

Виокремлення Польського району здійснювалося виключно командо-адміністративними методами. Ідея його створення біля кордону з Польщею як бази для розширення комуністичних ідей належала Кону та Мархлевському. Для реалізації цієї ідеї протягом 1923–1925 рр. з Росії до Волинської губернії та Білорусі було переселено понад 30 тисяч польських родин.

Щодо створення німецького національного району важливо зазначити, що це питання постало разом зі створенням польського, але вирішене значно пізніше. Після проведення плідної роботи було запропоновано чотири варіанти створення німецького національного району на Волині. Але проаналізувавши всі чотири варіанти окружна адміністративно-територіальна комісія дійшла таких висновків: вважати за неможливе утворення німецького району у Волинській окрузі.

Лише в 1930 році, попри усі перепони, було виділено Пулинський німецький район.

З початку 30-х рр. ХХ ст. почалися репресії та переслідування багатьох верств населення різних національностей, зокрема поляків, німців та євреїв. На території Житомирщини репресії національних меншин зазнали більше наслідків, аніж на решті території України. Це було зумовлено тим, що Житомирщина була прикордонною областю і в багатьох були родичі на території Галичини і на решті території Волині, яких звинувачували у шпіонажі.

Наслідки цих репресій були значимі. Велику кількість представників національних меншин було розстріляно, багато було відправлено до Сибіру.

Наукову роботу із вивчення фольклору польського і німецького національного населення проводив Етнографічний відділ Волинського державного музею, що знаходився у Житомирі. Для дослідження було розроблено п'ятирічний план.

У 1929 р. розпочались етнографічні дослідження у Мархлевському польському районі та німецьких колоніях Пулинського, Новоград-Волинського, Ярунського, Черняхівського та Володарського районів. Під час експедиції досліджували місцеве виробництво, особливості побуту поляків, німців, їх фольклор тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що так історично склалась, що польський етнос відіграв значну роль на нашій території.

З приходом радянської влади хоча і зменшилась кількість польського населення, але це залишалась одна із найбільшої групи національно меншини на території колишньої Волині.

Цей народ, як і інші етноси, пережив велику кількість подій: від утворення Мархлевського району до масових репресій в 30-ті роки. Але, не дивлячись на всі ці сумні події, польському етносу нашого регіону вдалося зберегти свою самобутність, традиції, мову, культуру і до наших днів залишатися значною частиною нашого населення, бути активним гравцем у політичному та культурному житті.